

Tale/artikkel, 09.01.2013

Av: [Utenriksminister Espen Barth Eide](#)

En renessanse i nord

Kronikk i Nordlys, 9. januar 2013

Den 11. januar 1993 vedtok Thorvald Stoltenberg og de andre utenriksministrene i Barentsregionen Kirkeneserklæringen.

Den kalde krigen var nylig over, og den politiske isen var i ferd med å tines opp. Kirkeneserklæringen representerte intet mindre enn en ny måte å tenke utenrikspolitikk på, der folk-til-folk-samarbeidet skulle stå i sentrum, og der lokale og regionale myndigheter skulle involveres direkte. I dag, 20 år, er en ny virkelighet skapt i nord.

Tilliten som er skapt gjennom Barentssamarbeidet har banet vei for viktige gjennombrudd som delelinjeavtalen, økt handel, og en stadig åpnere norsk-russisk grense. Gjennom grenseboeravtalen fra mai 2012 kan lokalbefolkningen krysse grensen uten visum.

I tiden før den russiske revolusjonen i 1917 blomstret handelsforbindelsene og kontakten mellom folkene på begge sider av grensen. Deretter fulgte mange år med stillstand. Visjonen bak Barentssamarbeidet dreier derfor seg både om å se framover og om å finne tilbake. Barentssamarbeidet kan med rette kalles en renessanse i nord.

Folk til folk

Fylker og kommuner i nord som allerede på 1980-tallet inngikk avtaler med regionene i Russland, la den virkelige grunnsteinen til Barentssamarbeidet. Ildsjelene fra den gang gikk opp nye stier. Menneskene er og forblir kjernen og styrken i Barentssamarbeidet. Folk-til-folk samarbeidet har vært en forutsetning for den økte økonomiske kontakten. Barentssamarbeidet ga også urfolkene en naturlig samarbeidsarena. Regjeringen ønsker at det skal være slik også i fremtiden. Alle unødvendige hindringer bør fjernes. Folk og organisasjoner må få stå fritt til å samarbeide over grensen. Vi vil derfor følge nøye med i utviklingen på russisk side, og si ifra dersom vi opplever at nye begrensninger måtte dukke opp for samvirke mellom våre folk og sivile samfunn.

I jubileumsåret 2013 arrangeres kulturfestivalen Barents Spektakel for tiende gang. Denne kraftsamlingen av kulturelle uttrykk viser hvordan lokale, regionale og nasjonale interesser spiller på lag og skaper nye allianser over grensene. Trykket fra utenlandske medier viser at folkefesten har vekket interesse langt utenfor Barentsregionen.

Helse

Åpnere grenser gjør helse til et felles anliggende. Å bedre folks helse på tvers av landegrenser er noe vi må få til sammen. Helsesamarbeidet er allerede nært, blant annet med et eget tuberkuloseprogram. Fagmiljøenes sterke engasjement er en kvalitetsgaranti.

Norge og Russland utarbeider nå et nytt helsesamarbeidsprogram. Institusjonene i nord spiller en nøkkelrolle i arbeidet med å forebygge og kontrollere sykdommer.

Helsesamarbeidet er blitt eksportvare. Kompetanse og teknologi innen telemedisin utviklet ved Nasjonalt senter for telemedisin ved Universitetssykehuset i Nord-Norge har gjennom Barentssamarbeidet gitt helsemyndighetene i Arkhangelsk Russlands første regionale telemedisinske nettverk. Kompetansen har deretter nådd områder som Jakutia og Khanty-Mansijsk lenger øst i Russland.

Miljø

Partnere fra Finland, Sverige, Russland og Norge arbeider for å redusere miljøutslipp og sikre god forvaltning av naturressursene i regionen. Vi har sammen tatt tak i mange av de største miljøproblemene i Barentsregionen. For eksempel er et lager med giftige plantevernmidler i den russiske republikken Karelia forsvarlig destruert i Finland. Norge som formann i Barentsrådet leder nå arbeidet med en klimahandlingsplan for regionen. Samtidig er svært mye ugjort på miljøfeltet. Utslippene fra nikkelproduksjonen i grenseområdene har vært en bekymring i flere tiår, og er fremdeles uakseptabelt store. Både eiere og russiske myndigheter må legge større vekt på helse og miljø enn hva som så langt er tilfelle.

Samferdsel

En åpenbar utfordring er samferdsel i tøft klima og over lange avstander. Transportbehovene i Barentsregionen har fram til nå kun vært analysert regionalt og nasjonalt. Fra norsk side har vi derfor tatt initiativ til å utarbeide en felles transportplan for regionen. Denne skal identifisere tiltak innen sjø-, luft-, bane- og veitransport. Dette er første gang myndighetene i de fire landene utarbeider en slik felles plan. Samtidig pågår opprustingen av E105 mellom Kirkenes og Murmansk på begge sider av grensen som følge av godt samarbeid mellom norske og russiske myndigheter. Det er også stor interesse for styrke kommunikasjonen inn mot nordlige deler av Finland og Sverige.

Veien videre

Barentssamarbeidet er god sikkerhetspolitikk. Den økte tilliten som har utviklet seg mellom folk og myndigheter i regionen samtidig ført til bedre kontakt og forståelse mellom landene også på hovedstadnivå. Tilliten har blitt jobbet frem gjennom bevisst politikk lokalt, regionalt og sentralt. Det som oppsto for 20 år siden var ikke bare viktig lokalt, men på mange måter en ny form for utenrikspolitikk.

Folk i nord gikk i bresjen for å få Barentssamarbeidet etablert. De som bor og arbeider her er også best egnet til å stake ut kursen for den videre utviklingen. Gjennom det tette Barentssamarbeidet innen forskning og utdanning står vi bedre rustet til denne oppgaven. En viktig oppgave nå er å sikre at vi har den rette kunnskapen, kunnskap for verdiskaping, innovasjon og for forsvarlig forvaltning av de store ressursene som finnes i Barentsregionen.

Barentssamarbeidet har nådd langt. Dagens 20-årsjubelilant skal feires grundig. Samtidig skal jubileumsåret også brukes til å drøfte hvordan samarbeidet skal utvikles videre.